



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

19. september 2013*

Sotsiaalkindlustus — Määrus (EMÜ) nr 1408/71 — Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe — Šveitsi kodanikud, kes elavad Šveitsis ja töötavad Luksemburgis — Lapsehoolduspuhkuse hüvitise andmine — Mõiste „perekübitis”

Liidetud kohtuasjades C-216/12 ja C-217/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour de cassation'i (Luksemburg) 26. aprilli 2012. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 8. mail 2012, menetlustes

Caisse nationale des prestations familiales

versus

Fjola Hliddal (C-216/12),

Pierre-Louis Bornand (C-217/12),

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud A. Rosas (ettekandja), E. Juhász, D. Šváby ja C. Vajda,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Caisse nationale des prestations familiales, esindaja: advokaat M. Thewes,
- F. Hliddal ja P.-L. Bornand, esindaja: C. Erpelding,
- Euroopa Komisjon, esindajad: V. Kreuzschitz ja D. Martin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, selle nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3), mida on muudetud nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1606/98 (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 308) (edaspidi „määrus nr 1408/71“) artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h.
- 2 Taotlused on esitatud kahe kohtuvaidluse raames ühelt poolt Caisse nationale des prestations familiales'i (riiklik perehüvitiste kassa; edaspidi „CNPF“) ja teiselt poolt vastavalt Luksemburgis töötavate Šveitsi kodanike F. Hliddal'i ja P.-L. Bornandi vahel, mille ese on CNPF-i poolne keeldumine neile lapsehoolduspuhkuse hüvitist maksta.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 1408/71 artiklis 1 on sätestatud selle määrusega reguleeritavas valdkonnas kohaldatavad mõisted.
- 4 Kõnealuse määruse artikli 1 punktis u on sätestatud:
 - „i) perehüvitis – kõik perekonna väljaminekute katmiseks antavad rahalised või mitterahalised hüvitised, mida antakse artikli 4 lõike 1 punktis h osutatud õigusaktide alusel, välja arvatud II lisas osutatud spetsiaalsed sünni- või lapsendamistoetused;
 - ii) peretoetus – korrapärane rahaline toetus, mida antakse sõltuvalt pereliikmete arvust ja vanusest.“
- 5 Sama määruse artikli 4 lõike 1 punkti h kohaselt kohaldatakse seda määrust kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad perehüvitisi puudutavaid sotsiaalkindlustusliike.
- 6 Määruse nr 1408/71 artiklis 5 on ette nähtud:

„Vastavalt artiklile 97 teatatud ja avaldatud deklaratsioonides täpsustavad liikmesriigid artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud õigusaktid ja kindlustusskeemid, artikli 4 lõikes 2a osutatud mitteosamakselised hüvitised, artiklis 50 osutatud miinimumhüvitised ja artiklites 77 ja 78 osutatud hüvitised.“
- 7 Eespool mainitud määruse artiklis 13 „Üldreeglid“ on sätestatud:
 - „1. Vastavalt artiklitele 14c ja 14f alluvad isikud, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, ainult ühe liikmesriigi õigusaktidele. Kõnealused õigusaktid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva jaotise sätetele.
 2. Arvestades artikleid 14–17:
 - a) liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil;

[...]”

8 Nimetatud määruse artikkel 73 on sõnastatud nii:

„Töötajal või füüsilisest isikust ettevõtjal, kelle suhtes kehtivad liikmesriigi õigusaktid, on õigus saada teise liikmesriigi territooriumil elavate pereliikmete eest esimese riigi õigusaktides ettenähtud perehüvitusi, nii nagu elaksid pereliikmed selles riigis ning arvestades VI lisa sätteid.”

9 Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe, mis allkirjastati 21. juunil 1999 Luxembourgis ja mis on Euroopa Ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu ja komisjoni 4. aprilli 2002. aasta otsusega 2002/309/EÜ, Euratom teadus- ja tehnikakoostöö kokkuleppe suhtes (EÜT 2002, L 114, lk 1; ELT eriväljaanne 11/41, lk 89) (edaspidi „EÜ-Šveitsi kokkulepe”), artiklis 8 on sätestatud:

„Lepinguosalised näevad II lisa kohaselt ette sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise, et tagada eelkõige:

- a) võrdne kohtlemine;
- b) kohaldatavate õigusnormide kindlaksmääramine;
- c) kõikide toetuse saamise õigust andvate ja säilitavate ning toetuse suuruse arvutamisel aluseks võetavate kindlustusperioodide kokkuarvutamine, mida on arvesse võetud erinevate siseriiklike õigusnormide kohaselt;
- d) hüvitiste maksmine isikutele, kelle elukoht asub lepinguosaliste territooriumil;
- e) asutuste ja institutsioonide vastastikune abi ja koostöö. [mitteametlik tõlge].”

10 EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise kohta artiklis 1 on ette nähtud:

„1. Lepinguosalised kohaldavad sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise valdkonnas viidatud ühenduse õigusakte lepingu allkirjastamise ajal kehtinud redaktsioonis, sealhulgas käesoleva lisa jaotises A nimetatud muudatusi või samaväärseid sätteid.

2. Nimetatud lisa A osas viidatud õigusaktides kasutatud mõistet „liikmesriigid” tuleb peale asjaomaste ühenduse õigusaktidega hõlmatud riikide kohaldada ka Šveitsi suhtes.”

11 Nimetatud lisa A osa viitab muu hulgas määrusele nr 1408/71.

12 Olgu märgitud, et määrus nr 1408/71 asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), mis muutus kohaldatavaks alates 1. maist 2010, nimelt kuupäevast, millal määrus nr 1408/71 kehtetuks tunnistati. EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa ajakohastati ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe alusel loodud ühiskomitee 31. märtsi 2012. aasta otsusega nr 1/2012, millega asendati nimetatud kokkuleppe sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitlev II lisa (ELT L 103, lk 51), mis jõustus 1. aprillil 2012. Nüüd viitab EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa määrusele nr 883/2004. Kuna põhikohtuasjade asjaolud leidsid aga aset enne selle otsuse jõustumise kuupäeva, on põhikohtuasjade suhtes *ratione temporis* kohaldatav määrus nr 1408/71 ning seda tulenevalt asjaolust, et esiteks jääb määruse nr 883/2004 artikli 90 lõike 1 kohaselt määrus nr 1408/71 jõusse ning säilitab õigusliku mõju muu hulgas kuni seda kokkulepet pole muudetud ning teiseks viitab EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa A osa punkt 3 (muudetud) jätkuvalt määrusele nr 1408/71, „kui tegemist on minevikus esinenud juhtumitega”.

Luksemburgi õigus

13 Tööseadustiku artikli L. 234-43 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevaga kehtestatakse eripuhkus nn „lapsehoolduspuhkus”, mida antakse ühe või mitme lapse sünni või adopteerimise korral, kelle eest taotlejale makstakse peretoetusi ning kes vastab peretoetusi ja riikliku perehüvitiste kassa asutamist käsitleva 19. juuni 1985. aasta seaduse (muudetud) artikli 2 teise ja kolmanda lõigu nõuetele, kuni lapse või laste 5-aastaseks saamiseni.

Õigus lapsehoolduspuhkusele on isikul, edaspidi „lapsevanem”, kes:

- omab alalist elukohta Luksemburgi Suurhertsogiriigis ja seal ka tegelikult elab või kuulub ühenduse määruste kohaldamisalasse;
- töötab lapse või laste sünni või adopteerimise hetkel ning vahetult enne lapsehoolduspuhkuse algusele eelneva kaheteistkümnepäevase järjestikuse kuu jooksul seaduslikult Luksemburgi Suurhertsogiriigi territooriumil ühe ja sama Luksemburgi Suurhertsogiriigis seaduslikult asutatud tööandja juures töölepingu alusel või on seal praktiliselt tööajaga, mis vastab vähemalt poolele nimetatud ettevõtja kollektiivlepingu alusel kohaldatavast igakuisest normaaltööaja kestusest ning selline leping on tema suhtes kehtiv kogu lapsehoolduspuhkuse ajal;
- on sotsiaalkindlustusseadustiku artikli 1 lõike 1 punktide 1, 2 ja 10 kohaselt ühel neist alustest sotsiaalkindlustussüsteemis kohustuslikult ja katkematult kindlustatud;
- kasvatab enda juures osutatud üht või mitut last alates selle lapse või nende laste sünnist või adopteerimisest seoses artikli L. 234-45 lõikes 3 ette nähtud lapsehoolduspuhkusega ning vähemalt alates artikli L. 234-46 lõikes 2 ette nähtud kuupäevast, mis on ette nähtud taotluse esitamiseks seoses artikli L. 234-45 lõikes 4 ette nähtud lapsehoolduspuhkusega ning tegeleb kogu lapsehoolduspuhkuse aja peamiselt kodus laste kasvatamisega;
- ei tööta kogu lapsehoolduspuhkuse ajal täistööajaga või töötab kogu lapsehoolduspuhkuse ajal osalise tööajaga ühel või mitmel töökohal nii, et igakuine tegelik tööaeg kokku, sealhulgas võimalikud ületunnid, ei ületa ettevõtja suhtes kohaldatavas seaduses või kollektiivlepingus ette nähtud poolt igakuist normaaltööaega.”

14 Sotsiaalkindlustuse seadustiku artiklis 306 on ette nähtud:

„(1) Lapsehoolduspuhkuse ajal, mida antakse vastavalt tööseadustiku artiklitele L. 234-43–L. 234-49, 16. aprilli 1979. aasta seaduse (muudetud), millega määratakse kindlaks üldine riigiteenistujate staatus, artiklitele 29a–29f ja 24. detsembri 1985. aasta seaduse (muudetud), millega määratakse kindlaks üldine omavalitsusüksuste ametnike staatus, artiklitele 30a–30f, asendatakse töötasu kindlas määras rahalise hüvitisega (edaspidi „hüvitis”) suuruses 1 778,31 eurot/kuus täisajaga lapsehoolduspuhkuse ajal ning 889,15 eurot/kuus osalise ajaga lapsehoolduspuhkuse ajal. Seda hüvitist makstakse igakuiselt kogu käesoleva peatüki alusel ette nähtud lapsehoolduspuhkuse kestuse ajal.

[...]

(2) Õigus saada hüvitist on ka füüsilisest isikust ettevõtjal kogu lapsehoolduspuhkuse kestuse jooksul, mida antakse ühe või mitme lapse sünni või adopteerimise korral, kelle eest makstakse peretoetusi ja kui isik, kes lapsehoolduspuhkuse võtab, vastab artikli 270 teises ja kolmandas lõigus ette nähtud tingimustele, kuni lapse või laste 5-aastaseks saamiseni, tingimusel, et füüsilisest isikust ettevõtja

- a) omab alalist elukohta Luksemburgis ja seal ka tegelikult elab või kuulub ühenduse määruste kohaldamisalasse;

- b) on lapse või laste sünni või adopteerimise hetkel seaduslikult Luksemburgi Suurhertsogiriigi territooriumil asutatud;
- c) on sel alusel vahetult lapsehoolduspuhkusele eelneva 12 kuu jooksul käesoleva seadustiku artikli 1 esimese lõigu punktide 4, 5 ja 10 kohaselt sotsiaalkindlustussüsteemis kohustuslikult ja katkematult kindlustatud;

[...]”

15 Sama seadustiku artiklis 308 on sätestatud:

„(1) Hüvitis, mida antakse rasedus- ja sünnituspuhkusele järgneva puhkuse eest või lapsendaja puhkuse eest, ei ole kumuleeritav sama lapse või samade laste eest antava lapsekasvatustoetusega, mõne muu riigi samaliigilise toetusega ega mõne muu riigi poolt lapsehoolduspuhkuse eest makstava toetusega, välja arvatud kolme või enama lapse või puudega lapse eest makstava pikaajalise lapsekasvatustoetusega või mõne muu riigi poolt antava võrdväärse toetusega.

(2) Kui üks lapsevanematest taotleb ja saab kuni lapse 2-aastaseks saamiseni – hoolimata hüvitiste kattumise keelust ja isegi kui see toimub pärast hüvitise maksmise lõppemist – mõne muu riigi poolt makstavat sellist toetust, nagu on viidatud eelmises lõikes, tuleb juba väljamakstud igakuised hüvitise summad tagastada. Artiklis 299 ette nähtud lapsekasvatustoetuse kattumise korral säilib õigus saada hüvitist lapsehoolduspuhkuse eest ja juba välja makstud lapsekasvatustoetuse summa korrigeeritakse asjaomase hüvitise igakuiste maksete abil. Juhul kui korrigeerimine ei ole võimalik, tuleb eespool viidatud summa tagastada.

(3) Lapsevanemal, kes saab lapsekasvatustoetust või mõnelt teiselt riigilt samaliigilist hüvitist, ei ole enam õigust saada sama lapse eest puhkuse eest (mis on võetud hiljem) antavat hüvitist lapse 5 aastaseks saamiseni.

(4) Lapse 5 aastaseks saamiseni puhkuse eest (mis on võetud hiljem) antavat hüvitist ei või maksta samaaegselt lapsekasvatustoetusega või mõnelt teiselt riigilt saadava samaliigilise hüvitisega, mida on sama lapse või samade laste eest taotlenud teine lapsevanem, välja arvatud kolme või enama lapse või puudega lapse eest makstav pikaajaline lapsekasvatustoetus või mõne muu riigi poolt antav võrdväärne toetus. Kui ühe ja sama perioodi eest taotletakse kahte erinevat hüvitist, makstakse hüvitist üksnes lapsehoolduspuhkuse eest. Lapsehoolduspuhkuse hüvitisega samaaegselt juba välja makstud lapsekasvatustoetuse või mõne muu riigi toetuse igakuiste maksete summad korrigeeritakse asjaomase hüvitise igakuiste maksete abil. Juhul kui korrigeerimine ei ole võimalik, tuleb eespool viidatud summa tagastada.

(5) Ühele ja samale lapsevanemale kahe erineva lapse eest maksmisele kuuluva kahe hüvitise kattumise korral peatatakse lapsehoolduspuhkuse ajaks lapsekasvatustoetuse igakuised maksed. Mõne muu riigi korra alusel makstava samaliigilise hüvitise igakuised maksesummad lahutatakse lapsehoolduspuhkuse eest maksmisele kuuluvatest igakuistest hüvitise summadest 6 igakuise makse ulatuses lapse kohta. Juhul kui korrigeerimine ei ole võimalik, tuleb eespool viidatud summa tagastada.”

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

16 Šveitsi kodanikud F. Hliddal ja P.-L. Bornand elavad mõlemad koos oma perekondadega Šveitsis, töötades samas aga lennukikaptenitena Luksemburgis asuva lennutranspordiettevõtja juures.

- 17 CNPF juhtkomitee keeldus neile lapsehoolduspuhkuse eest hüvitist maksmast põhjendusel, et nad ei vasta tööseadustiku artiklis L.234-43 ette nähtud tingimustele, mille kohaselt peab lapsehoolduspuhkust taotlev isik omama alalist elukohta Luksemburgi Suurhertsogiriigis ja seal ka tegelikult elama või kuuluma ühenduse määruste kohaldamisalasse.
- 18 Conseil arbitral des assurances sociales (esimeses astmes sotsiaalkindlustusalaseid vaidlusi lahendav kohus) muutis oma 17. augusti 2010. aasta otsustega F. Hliddali ja P.-L. Bornardi poolt nende CNPF juhtkomitee otsuste peale esitatud kaebusi läbi vaadates nimetatud otsuseid, tunnistas kaebused põhjendatuks ja saatis asjad tagasi CNPF-le.
- 19 Conseil supérieur de la sécurité sociale, kellele CNPF esitas nimetatud lahendite peale apellatsioonkaebused, jättis 16. märtsi 2011. aasta kohtuotsustega vaidlustatud lahendid muutmata.
- 20 CNPF esitas nende kohtuotsuste peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebused, esitades kuus väidet, mille viimane jättis, välja arvatud kuuenda väite, eelotsusetaotlust käsitlevates kohtuotsustes rahuldamata.
- 21 Mis puudutab CNPF-i esitatud kuuendat väidet, mis käsitleb määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h rikkumist, kohaldamata jätmist, väära kohaldamist või väära tõlgendamist, siis märgib Cour de cassation, et Conseil supérieur de la sécurité sociale jõudis pärast lapsehoolduspuhkuse hüvitise eesmärkide ja selle andmise tingimuste analüüsimist järeldusele, et „[...] lapsehoolduspuhkuse hüvitise peamine eesmärk on perekondlik, [...]. Põhimõtteliselt (on selle eesmärk) korvata või vähemalt leevendada töötamise ajutisest peatamisest tingitud rahalist kahju ja hüvitada väikelaste ülalpidamise, hoiu ja haridusega tekkivaid kulusid”.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul lisas Conseil supérieur de la sécurité sociale, et „[a]sjaolu, et lapsehoolduspuhkusel võib veel lisaks ideaalis olla positiivne mõju tööturule, sest see võib vabastada teatud hulga töökohti, mille võivad täita töötud, või et see võib oma korraldusega [...] aidata kaasa haridusalaste ülesannete paremale jaotusele isade ja emade vahel, ei sea kahtluse alla selle esmast eesmärki”.
- 23 Kuna Cour de cassationil on kahtlusi, kas Luksemburgi õigusnormidega ette nähtud sellist lapsehoolduspuhkuse hüvitist tuleb käsitada perehüvitisena määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses, siis otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuseküsimuse, mis on mõlemas kahes kohtuasjas C-216/12 ja C-217/12 sõnastatud identselt:
- „Kas niisugune hüvitis nagu Code de la sécurité sociale'i artiklites 306–308 ette nähtud lapsehoolduspuhkuse hüvitis kujutab endast perehüvitist [määruse nr 1408/71] (muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, mis on kohaldatav vastavalt Luxembourgis 21. juunil 1999 alla kirjutatud [EÜ-Šveitsi kokkuleppe] II lisa A jao punktile 1 ja lõppaktile) artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses?”
- 24 Euroopa Kohtu presidendi 13. juuni 2012. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-216/12 ja C-217/12.

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 25 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tuleb tõlgendada nii, et selline lapsehoolduspuhkuse hüvitis, nagu on kehtestatud Luksemburgi õigusnormidega, kujutab endast perehüvitist määruse nr 1408/71 tähenduses.

Euroopa Kohtule esitatud seisukohad

- 26 Kõigepealt leiab CNPF, et Euroopa Kohus peab tunnistama, et tal puudub eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastamise osas pädevus, kuna EÜ-Šveitsi kokkulepe ei kuulu kohaldamisele. Nimelt sisalduvad lapsehoolduspuhkuse kohta käivad õigusnormid Luksemburgi 12. veebruari 1999. aasta seaduses, mille eesmärk on nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiivi 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta (EÜT L 145, lk 4; ELT eriväljaanne 05/02, lk 285) ülevõtmine siseriiklikusse õigusesse. Šveitsi kodanik ei saa aga tugineda siseriiklike õigusaktide sätetele, mis on võetud vastu selle direktiivi ülevõtmise raames, kuna nimetatud kokkulepe ega selle lisad ei osuta eespool mainitud direktiivile.
- 27 Teise võimalusena leiab CNPF, et põhikohtuasjas kõne all olevat lapsehoolduspuhkuse hüvitist ei saa pidada sotsiaalkindlustushüvitiseks. Ta rõhutab sellega seoses, et lapsehoolduspuhkuse andmise ja sellest tulenevalt õiguse üle saada lapsehoolduspuhkuse hüvitist otsustab individuaalselt ja osaliselt kaalutlusõigust kasutades tööandja ja nende saamine ei sõltu eelnevalt seaduses kindlaks määratud olukorrast.
- 28 Pealegi ei kuulu lapsehoolduspuhkuse hüvitis ühegi määruse nr 1408/71 artikli 4 lõikes 1 loetletud kategooria alla.
- 29 Nimetatud hüvitis ei kujuta endast perehüvitist, vaid on lähtuvalt määrusest nr 1408/71 pigem seotud hüvitisega vabatahtliku töötuse eest, mida makstakse lapsehoolduspuhkuse ajal. Nimelt ei kujuta põhikohtuasjades kõne all olev lapsehoolduspuhkuse hüvitis endast lisasissetulekut ja selle eesmärk ei ole katta perekonna väljaminekuid. Pigem kujutab see hüvitis endast töölepingust tulenevat tasu või vähemalt sõltub see töölepingu olemasolust ja seda tuleks käsitada asendussissetulekuna. Seda enam ei ole niisugune hüvitis lisasissetulek, vaid see ongi niisugust hüvitist saava isiku sissetulek. Sellise hüvitise saamise õigus lõpeb lapsehoolduspuhkuse lõppemisel, samas kui lapse olemasoluga seotud kulud jäävad iseenesest samasugusteks.
- 30 CNPF sõnul kõnelevad tõigale, et põhikohtuasjas kõne all olevat lapsehoolduspuhkuse hüvitist võiks kvalifitseerida perehüvitiseks nimetatud määruse tähenduses, vastu ka järgmised asjaolud. Seda hüvitist võib sama lapse eest maksta nii isale kui emale, kui mõlemad vanemad töötavad, ja kui selle hüvitise brutosumma ületab miinimumpalga summa, mida saab kutseoskuseta töötaja. Lisaks tekib Luksemburgi õigusnormides ette nähtud õigus lapsehoolduspuhkusele üksnes lapsevanematel kui töötajatel ning ühelgi teisel perekonnaliikmel ei ole õigust seda puhkust saada. Lõpuks ei ole Luksemburgi Suurhertsogiriik esitanud määruse nr 1408/71 artiklile 5 vastavat deklaratsiooni.
- 31 F. Hliddal ja P.-L. Bornand väidavad, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele tuleb vastata jaatavalt.
- 32 Kõigepealt väidavad nad, et lapsehoolduspuhkuse hüvitis kujutab endast tööpoolest sotsiaalkindlustushüvitist. Nimelt makstakse seda isikute vajadusi individuaalselt hindamata seaduses määratletud õigusliku olukorra alusel, st kui seda taotleb isik tõendab, et ta viibib lapsehoolduspuhkusel. Kuigi tööandja hindab tingimusi, millest tulenevalt lapsehoolduspuhkust antakse, siis hüvitise andmise tingimuste hindamine on selgelt hüvitist maksva sotsiaalkindlustusasutuse ülesanne.
- 33 Lapsehoolduspuhkuse hüvitis on samuti perehüvitis, kuna seda antakse igale töölepingu sõlminud lapsevanemale, kui tal sünnib või ta adopteerib ühe või mitu last, keda see hüvitist saav lapsevanem peab kogu lapsehoolduspuhkuse jooksul enda juures hooldama ja kasvatama. Selle otsene eesmärk ja peamine tagajärg on perekonna väljaminekute katmine. Nimelt on see mõeldud selleks, et võimaldada ühel vanemal pühenduda väikese lapse kasvatamisele, ning on kavandatud täpsemalt tasuna lapse

kasvatamise eest, mis aitab katta muud lapse hoiu ja haridusega seotud kulutused ning võib leevendada täistööajaga töökohal saadavast sissetulekust loobumisega kaasnevaid finantsraskusi. Lõpuks rõhutab ka CNPF-i valimine makseasutuseks seda, et nimetatud hüvitis on oma laadilt perehüvitis.

- 34 Euroopa Komisjon märgib esiteks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole esitanud Euroopa Kohtule küsimust Šveitsi kodanike õiguse kohta tugineda Luksemburgi õigusnormidele, mistõttu ei pea Euroopa Kohus seega selle küsimuse osas otsust tegema.
- 35 Komisjon on seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusega seisukohal, et Luksemburgi õigusnormidega ette nähtud lapsehoolduspuhkuse hüvitis kujutab endast sotsiaalkindlustushüvitist ning mitte tasu liidu õiguse tähenduses. Töötajate vaba liikumise valdkonnas eeldab tasu mõiste põhimõtteliselt tegeliku töösuhte olemasolu. Ent olukorras, kus töötaja on lapsehoolduspuhkusel, on töösuhe peatunud. Lisaks rahastatakse käesoleval juhul lapsehoolduspuhkuse hüvitisi kütustelt tasumisele kuuluvatest sotsiaalmaksudest saadavatest laekumistest. Ülejäänud kaetakse riigieelarvest. Niisiis ei maksa seda hüvitist tööandja.
- 36 Lisaks on komisjon seisukohal, et see puudutab perehüvitist määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses. Sellega seoses viitab komisjon muu hulgas asjaolule, et sotsiaalkindlustusseadustiku artikli 308 kohaselt ei ole lapsehoolduspuhkuse hüvitis kumuleeritav ei lapsekasvatustoetusega ega sama lapse eest mõnes muus riigis lapsehoolduspuhkuse eest antava hüvitisega. Niisugused kattumise vältimise õigusnormid on iseloomulikud perehüvitistele. Lisaks on nimetatud hüvitise summa kindlaks määratud summa, mis ei sõltu asjaomase töötaja eelnevalt saadud töötasust.

Euroopa Kohtu vastus

- 37 Kõigepealt tuleb nentida, et CNPF on vaidlustanud EÜ-Šveitsi kokkuleppe kohaldatavuse põhikohtuasjade suhtes ja sellest tulenevalt Euroopa Kohtu pädevuse eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimusele vastamiseks.
- 38 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti rõhutas laiendab EÜ-Šveitsi kokkulepe, mis viitab sõnaselgelt määrusele nr 1408/71, selle määruse isikulist kohaldamisala Šveitsi kodanikele. Ent eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esitatud küsimusega, mille eesmärk on selle sama määruse tõlgendamine, teada, kas selline lapsehoolduspuhkuse hüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjades, kuulub nimetatud määruse sisulisse kohaldamisalasse nii, et see on nimetatud kokkuleppes sellele samale määrusele tehtud viitega kaetud ja Šveitsi kodanikul on õigus seda hüvitist nõuda. Lisaks ei oma põhikohtuasjade seisukohast mingit tähtsust asjaolu, et nimetatud kokkuleppes puudub viide direktiivile 96/34, mille ülevõtmise tagamine siseriiklikusse õigusesse on CNPF-i sõnul 12. veebruari 1999. aasta seaduse lapsehoolduspuhkuse ja perekondlikel põhjustel antava puhkuse kohta eesmärk.
- 39 Neil asjaoludel on Euroopa Kohus pädev esitatud küsimusele vastama.
- 40 Esiteks tuleb analüüsida, kas lapsehoolduspuhkuse hüvitist tuleb käsitada kui „tasu” ELTL artikli 157 tähenduses või kui „sotsiaalkindlustushüvitist” määruse nr 1408/71 tähenduses.
- 41 ELTL artikli 157 lõike 2 kohaselt mõistetakse „tasu all harilikku põhi- või miinimumpalka või mõnd muud tasumoodust kas rahas või boonuseks, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab”. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on selge, et nimetatud mõiste hõlmab igasugust tasumoodust, mida makstakse kohe või tulevikus, tingimusel et töötaja saab seda tööandjalt kas või kaudselt oma töö eest, olenemata sellest, kas seda makstakse töölepingu või õigusnormide alusel või vabatahtlikult (vt 17. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-262/88: Barber, EKL I-1889, punkt 12;

19. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-66/96: Høj Pedersen jt, EKL I-7327, punkt 32; 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-236/98: JämO, EKL 2000, lk I-2189, punkt 39, ning 30. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-147/02: Alabaster, EKL I-3101, punkt 42).

- 42 Esiteks on Euroopa Kohus aga sedastanud, et töötaja, kes kasutab talle siseriiklikus seaduses ette nähtud õigust lapsekasvatuspuhkusele, mis hõlmab ka riigi poolt makstavat lapsekasvatustoetust, on erilises olukorras, mida ei saa samastada töötava mehe või naise olukorraga, kuna seda puhkust iseloomustab töölepingu peatumine ja sellest tulenevalt tööandja ja töötaja vastavate kohustuste peatumine (vt 21. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-333/97: Lewen, EKL I-7243, punkt 37 ja 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-537/07: Gómez-Limón Sánchez-Camacho, EKL 2009, EKL I-6525, punkt 57).
- 43 Teiseks ei nähtu toimikust, et põhikohtuasjades kõne all olevat hüvitist maksaks kas või kaudselt tööandja ise.
- 44 Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et põhikohtuasjades kõne all olev lapsehoolduspuhkuse hüvitis ei kujuta endast tasu ELTL artikli 157 tähenduses.
- 45 Teiseks on oluline kontrollida, kas kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumid, mis võimaldavad hüvitise kvalifitseerida sotsiaalkindlustushüvitiseks määruse nr 1408/71 mõttes, on täidetud sellise lapsehoolduspuhkuse hüvitise puhul, nagu on ette nähtud sotsiaalkindlustusseadustiku artiklis 306.
- 46 Kõigepealt tuleb rõhutada, et asjaolu, et Luksemburgi valitsus ei ole vastavalt määruse nr 1408/71 artiklile 5 deklareerinud, et sotsiaalkindlustusseadustiku artiklis 306 ette nähtud lapsehoolduspuhkuse hüvitis on sama määruse artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud skeem, ei tõenda iseenesest, et see hüvitis ei kuulu nimetatud määruse kohaldamisalasse (vt eelkõige 29. novembri 1977. aasta otsus kohtuasjas 35/77: Beerens, EKL 1977, lk 2249, punkt 9 ja 15. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas C-85/99: Offermanns, EKL 1999, lk I-2261, punkt 26).
- 47 Lisaks ei ole siseriiklikus õiguses teatud hüvitisele antud tõlgendus hindamisel, kas see hüvitis kuulub või ei kuulu määruse nr 1408/71 sisulisse kohaldamisalasse, määrava tähtsusega (vt 16. juuli 1992. aasta otsus kohtuasjas C-78/91: Hughes, EKL 1992, lk I-4839, punkt 14; 10. oktoobri 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-245/94 ja C-312/94: Hoever ja Zachow, EKL 1996, lk I-4895, punkt 17 ning eespool viidatud kohtuotsus Offermanns, punkt 37).
- 48 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saab hüvitist pidada sotsiaalkindlustushüvitiseks, kui seda antakse õigustatud isikutele seaduses määratletud olukorra alusel, isiku vajadusi konkreetselt hindamata, ning kui see on seotud määruse nr 1408/71 artikli 4 lõikes 1 otseselt loetletud riskiga (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Hughes, punkt 15; 21. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-286/03: Hosse, EKL 2006, lk I-1771, punkt 37; 18. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-396/05, C-419/05 ja C-450/05: Habelt jt, EKL 2007, lk I-11895, punkt 63, ning 11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-228/07: Petersen, EKL 2008, lk I-6989, punkt 19).
- 49 Kuigi CNPF väidab, et õiguslik olukord, mis seisneb lapsehoolduspuhkuse hüvitise saamise õiguse tekkimises, sõltub lõplikult tööandja otsusest anda lapsehoolduspuhkust või seda mitte teha, antakse seda hüvitist ennast sellegipoolest seaduses määratletud olukorra alusel, isiku vajadusi konkreetselt hindamata.
- 50 Sellega seoses – nagu F. Hliddal ja P.-L. Bornand seda rõhutavad – tuleb vahet teha lapsehoolduspuhkuse andmise tingimustel ning tingimustel, mis reguleerivad lapsehoolduspuhkuse hüvitise andmist, kui seaduses määratletud olukorra esinemine on tõendatud. Hüvitise kvalifitseerimisel võetakse arvesse üksnes neid viimati nimetatud tingimusi.

- 51 Kui selline hüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjades, vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 48 mainitud kahest tingimusest esimesele, tuleb lisaks analüüsida, kas selle komponentidest lähtudes, eelkõige selle eesmärgid ja andmise tingimused, kujutab nimetatud hüvitis endast perehüvitist määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses või on selle puhul tegemist pigem asendussissetulekuga, mis kuulub töötushüvitiste hulka.
- 52 Niisugune hüvitis, nagu on põhikohtuasjades kõne all olev lapsehoolduspuhkuse hüvitis, ei kujuta endast töötushüvitist. Nimelt on Euroopa Kohus sedastanud, et sotsiaalkindlustushüvitiste eri liikide eristamiseks tuleb võtta arvesse iga hüvitisega kaetud riski. Niisiis katab töötushüvitis riski, mis on seotud sissetuleku kaotusega, kui töötaja jääb ilma oma töökohast, kuigi ta on veel töövõimeline. Selle riski – s.o töö kaotamise – realiseerumise tõttu antavat hüvitist, mis kõnesoleva olukorra lõppemisel asjaomase isiku töötamise tõttu ei kuulu enam maksmisele, tuleb pidada töötushüvitiseks (vt 18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-406/04: De Cuyper, EKL 2006, lk I-6947, punkt 27).
- 53 Ent selline ei ole olukord isiku puhul, kes saab niisugust lapsehoolduspuhkuse hüvitist, nagu on kõne all põhikohtuasjades. Selline isik ei ole oma töökohta kaotanud, vaid on otsustanud üksnes oma töösuhte peatada.
- 54 Järgmiseks on oluline meelde tuletada, et vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunktile i on „perehüvitis[ed] kõik perekonna väljaminekute katmiseks antavad rahalised või mitterahalised hüvitised”. Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et perehüvitiste eesmärk on aidata sotsiaalselt pere ülalpidavaid töötajaid, pannes ühiskonnale kohustuse nende kulutustes osaleda (vt 4. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 104/84: Kromhout, EKL 1985, lk 2205, punkt 14 ja eespool viidatud kohtuotsus Offermanns, punkt 38).
- 55 Nimetatud sättes esinevat väljendit „perekonna väljaminekute katmine” tuleb tõlgendada niisuguses tähenduses, et selle eesmärk on eelkõige avaliku sektori panus perekonna eelarvesse, mis on mõeldud lapse ülalpidamisega seonduvate kulude katmiseks (eespool viidatud kohtuotsus Offermanns, punkt 41 ja 7. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-333/00: Maaheimo, EKL 2002, lk I-10087, punkt 25).
- 56 Samuti on Euroopa Kohus leidnud, et lapsekasvatustoetuse eesmärk, mis mõeldud selleks, et võimaldada ühel vanemal pühenduda väikese lapse kasvatamisele, ning on kavandatud eelkõige tasuna selle lapse kasvatamise eest, mis aitab katta muud lapse eest hoolitsemise ja tema kasvatamisega seotud kulutused ning võib leevendada täistööajaga töökohal saadavast sissetulekust loobumisega kaasnevat finantsraskusi, on perekonna väljaminekute katmine määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i tähenduses (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Hoever ja Zachow, punktid 23 ja 25).
- 57 Eespool viidatud kohtuotsuse Hoever ja Zachow punktist 27 nähtub, et sellist hüvitist tuleb käsitada perehüvitiseks määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses (vt 11. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-275/96: Kuusijärvi, EKL 1998, lk I-3419, punkt 60).
- 58 Täpsemalt on Euroopa Kohus seoses ametialase karjääri katkestamistoetusega, mida antakse teatud tingimustel töötajatele, kes katkestavad lapsehoolduspuhkuse raames oma ametialase karjääri, et seda liiki hüvitist tuleb analoogselt põhikohtuasjades kõne all oleva lapsehoolduspuhkuse hüvitisega käsitada perehüvitiseks (vt 7. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-469/02: komisjon vs. Belgia, punkt 16).
- 59 Kõigist nendest asjaoludest tuleneb, et põhikohtuasjades kõne all olevat lapsehoolduspuhkuse hüvitist ei saa esiteks kvalifitseerida tasuks ELTL artikli 157 tähenduses ning teiseks kujutab see endast sotsiaalkindlustushüvitist, mis langeb oma tunnustelt kokku perehüvitise omadega määruse nr 1408/71 tähenduses.

- 60 Seega tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tuleb tõlgendada nii, et selline lapsehoolduspuhkuse hüvitis, nagu on kehtestatud Luksemburgi õigusnormidega, kujutab endast perehüvitist selle määruse tähenduses.

Kohtukulud

- 61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, selle nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis (muudetud nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1606/98) artikli 1 punkti u alapunkti i ja artikli 4 lõike 1 punkti h tuleb tõlgendada nii, et selline lapsehoolduspuhkuse hüvitis, nagu on kehtestatud Luksemburgi õigusnormidega, kujutab endast perehüvitist selle määruse tähenduses.

Allkirjad